

Να εφαρμοστεί πλήρως η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (ν. 4531/2018).

Τις διακρίσεις που βασίζονται στο φύλο σε βάρος των γυναικών τις έφερε η πατριαρχία. Θύματα της βίας κατά των γυναικών είναι μόνο γυναίκες. Ο σεξισμός αφορά μόνο διακρίσεις σε βάρος γυναικών που βασίζονται στο φύλο. Από την άλλη, η πατριαρχία διαμορφώνει διακρίσεις και σε βάρος των ανδρών ([Del Hooks The will to change](#)). Ναι, η πατριαρχία προκαλεί δεινά και στους άνδρες. Ο φεμινισμός επιδιώκει να αποκαταστήσει τις άνισες σχέσεις εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Μόνο γυναίκες μπορεί να είναι θύματα βίας που βασίζεται στο φύλο κατά των γυναικών.

Κάθε άνθρωπος μπορεί να είναι θύμα Ενδοοικογενειακής βίας.

Κάθε άνθρωπος μπορεί να είναι ο δράστης μιας πράξης βίας (κατά γυναικών ή ενδοοικογενειακής).

Από νομικής πλευράς, για την καταπολέμηση της βίας προστρέχουμε στην Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (ν.4531/2018).

Για να κατανοήσουμε τους σκοπούς της Σύμβασης ανατρέχουμε στο προοίμιο :

Καταδικάζοντας όλες τις μορφές **βίας κατά των γυναικών** και την **ενδοοικογενειακή βία**.

Ο αυξημένης τυπικής ισχύος ν. 4531/2018 αφορά (α) τη βία κατά των γυναικών (β) την ενδοοικογενειακή βία.

Συνεχίζει το προοίμιο :

Αναγνωρίζοντας ότι οι γυναίκες και τα κορίτσια εκτίθενται σε υψηλότερο κίνδυνο βίας που βασίζεται στο φύλο απ' ότι οι άνδρες.

*Αναγνωρίζοντας ότι η ενδοοικογενειακή βία επηρεάζει τις γυναίκες σε δυσανάλογο βαθμό, και ότι **οι άνδρες** δύνανται επίσης να αποτελέσουν θύματα ενδοοικογενειακής βίας.*

*Αναγνωρίζοντας ότι **τα παιδιά** είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας, ακόμη κι όταν είναι μάρτυρες βίας στην οικογένεια.*

Κατά συνέπεια, θύματα ενδοοικογενειακής βίας είναι γυναίκες, άνδρες και παιδιά

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης στηρίζεται σε δύο πυλώνες : την βία κατά των γυναικών με κριτήριο το φύλο και την ενδοοικογενειακή βία.

Πρώτος πυλώνας : Βία κατά των γυναικών

Τους ορισμούς δίνει ο κυρωτικός της Σύμβασης ν. 4531/2018.

Άρθρο 3- Ορισμοί

Προς τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης:

α. Ο όρος «**βία κατά των γυναικών**» νοείται ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μια μορφή διάκρισης κατά των γυναικών και σημαίνει όλες τις πράξεις βίας βασιζόμενης στο φύλο οι οποίες έχουν ή ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική ή οικονομική βλάβη ή πόνο για τις γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των απειλών τέτοιων πράξεων, του εξαναγκασμού ή της αυθαίρετης αποστέρησης της ελευθερίας, είτε αυτή συμβαίνει στο δημόσιο ή τον ιδιωτικό βίο.

β. Ο όρος «**ενδοοικογενειακή βία**» σημαίνει όλες τις πράξεις σωματικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής ή οικονομικής βίας οι οποίες συμβαίνουν εντός της οικογένειας ή οικογενειακής μονάδας ή μεταξύ πρώην ή νυν συζύγων ή συντρόφων, είτε ο δράστης διαμένει ή διέμενε στην ίδια κατοικία με το θύμα είτε όχι.

δ. Ο όρος «**βία κατά των γυναικών που βασίζεται στο φύλο**» σημαίνει τη βία η οποία καταφέρεται εναντίον μιας γυναίκας για μόνο το λόγο ότι είναι γυναίκα ή η οποία επηρεάζει τη γυναίκα κατά τρόπο δυσανάλογο.

ε. Ο όρος «**θύμα**» σημαίνει οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο υπόκειται σε συμπεριφορά που προσδιορίζεται στα εδάφια α και β.

Στο τμήμα που αφορά τη Βία κατά των Γυναικών ο ν. 4531/2018 παραθέτει σε διαφορετικά άρθρα επιμέρους πράξεις και συγκεκριμένα: ψυχολογική βία, παρακολούθηση - stalking, σωματική βία, σεξουαλική βία και βιασμός, αναγκαστικός γάμος, ακρωτηριασμός γεννητικών οργάνων γυναικών, αναγκαστική έκτρωση ή στείρωση, σεξουαλική παρενόχληση, συνδρομή σε τέτοιες πράξεις, δικαιολόγηση εγκλημάτων – «εγκλήματα τιμής».

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) με τη νομολογία του θεωρεί την Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης *lex specialis* ως προς την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Έτσι εφαρμόζει και τις δύο Συμβάσεις συνδυαστικά. Οι υπηρεσίες του ΕΔΔΑ δημοσίευσαν δύο οδηγούς νομολογίας του Δικαστηρίου. Μία για τον πρώτο πυλώνα (βία κατά των γυναικών) και μία για τον δεύτερο (ενδοοικογενειακή βία).

Ο οδηγός για την βία κατά των γυναικών αναφέρει 53 αποφάσεις που εισήχθησαν συνδυαστικά σαν παράβαση της Σύμβασης και της ΕΔΔΑ. Τα άρθρα της ΕΔΔΑ που εξετάστηκαν ήταν : άρ. 2 δικαίωμα στη ζωή, άρ. 3 απάνθρωπη μεταχείριση, άρ. 4 εξαναγκαστική εργασία, άρ. 5 παρ. 1 ελευθερία και ασφάλεια, άρ. 6 δίκαιη δίκη, άρ. 8 ιδιωτική και οικογενειακή ζωή, άρ. 10 ελευθερία έκφρασης, άρ. 11 ελευθερία συνέρχεσθαι, άρ. 13 απο4 + 13 αποτελεσματική δικαστική προστασία, άρ. 14 και 14 + 3 απαγόρευση διακρίσεων.

Το ίδιο το Δικαστήριο κατηγοριοποίησε τις υποθέσεις ως εξής : κακή μεταχείριση κατά την κράτηση, αστυνομική βία, βιασμός και σεξουαλική βία, Κίνδυνος κακής μεταχείρισης στην περίπτωση έκδοσης σε άλλο κράτος (ακρωτηριασμός γεννητικών οργάνων, έγκλημα τιμής, κίνδυνος για trafficking ή re-trafficking, κοινωνικός αποκλεισμός), trafficking, πράξεις βίας από ιδιώτες.

Δεύτερος πυλώνας : Ενδοοικογενειακή βία

Είδαμε ανωτέρω ότι θύματα ΕΒ μπορεί να είναι γυναίκες, άντρες, παιδιά. Αν και δεν παρατίθενται επιμέρους πράξεις ουσιαστικού δικαίου στο ν. 4531/2018, η αντιμετώπιση της ΕΟΒ είναι παρούσα σε όλα τα κεφάλαια της Σύμβασης.

Ενδεικτικά : άρ. 2 όλα τα θύματα της ΕΟΒ, άρ. 4 δικαίωμα καθενός .... να ζει ελεύθερος από τη βία, άρ. 22. : υποστηρικτικές υπηρεσίες σε κάθε θύμα που υπόκειται σε κάθε πράξη βίας, άρ. 30 : τα θύματα έχουν δικαίωμα να ζητήσουν αποζημίωση από τους δράστες κα.

Στην παρουσίαση της νομολογία του για την ΕΟΒ το ΕΔΔΑ παρέθεσε 54 υποθέσεις οι οποίες εξέτασαν αιτιάσεις παραβιάσεων των άρθρων 2, άρ. 3, άρ. 6, άρ. 14 και άρ. 1 Πρ.Π.

Υπόψη ότι πολλές υποθέσεις είναι διπλότυπες, εξετάστηκαν δηλαδή και ως βία κατά των γυναικών και ως ενδοοικογενειακή βία κατά γυναικών ή γυναικών και παιδιών.

Εξ' όσων μπορούμε να γνωρίζουμε, καμία υπόθεση όπου ένας άνδρας υπήρξε θύμα ΕΟΒ δεν εξετάστηκε στο ΕΔΔΑ.

Εξ' όσων μπορούμε να γνωρίζουμε, ούτε μία υπόθεση όπου δράστης ήταν μία γυναίκα δεν εξετάστηκε από το ΕΔΔΑ ούτε ως βία κατά των γυναικών είτε ως ΕΟΒ.

Καταλήγουμε έτσι στο συμπέρασμα ότι μέχρι σήμερα, το ΕΔΔΑ εφάρμοσε τη

Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης εφαρμόστηκε μερικώς και εισάγοντας απαράδεκτες διακρίσεις.

Απαραίτητη διευκρίνιση είναι ότι το ΕΔΔΑ εξετάζει μόνο υποθέσεις που του εισάγονται από τις εθνικές έννομες τάξεις. Και το πρόβλημα είναι ότι δεν έχουμε δεδομένα ανά χώρα και δικαιοδοσία για να μπορούμε να εξάγουμε τα πραγματικά συμπεράσματα, δηλαδή το αν η Σύμβαση χρησιμοποιείται παρά το σκοπό της για την εισαγωγή απαράδεκτων διακρίσεων.

Γνωρίζουμε πάντως ότι εθνικές έρευνες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η ΕΟΒ στρέφεται και κατά ανδρών και παιδιών ή παιδιών μόνων και εξίσου ή και περισσότερο τελείται από γυναίκες.

Οι τυχόν ενδιαφέρουσες εθνικές έρευνες δεν είναι χρήσιμα εργαλεία στον διεθνή νομοθέτη. Για να κινηθεί η διαδικασία εκπόνησης συμβάσεων, οδηγιών, συστάσεων απαιτείται έρευνα που διεξάγεται υπό ένα διεθνή οργανισμό. Σε όλα τα κράτη μέλη, με κοινή μεθοδολογία και συγκρίσιμα συμπεράσματα.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης στερείται των οικονομικών πόρων. Αυτοί όμως είναι άφθονοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία έχει αναλάβει δράση. Ήδη διεξάγεται στα πλαίσια της Ε.Ε. έρευνα σχετικά με τη Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης σε τρεις φάσεις.

A) Βία κατά των γυναικών που βασίζεται στο φύλο

B) Ενδοοικογενειακή Βία

Γ) Διαπροσωπική Βία.

The aim of the EU-GBV survey is to **measure gender-based violence as defined in the [Istanbul Convention](#)** ³. To collect the data according to this definition, the survey focuses on different types of violence experienced and the relationship between victim and perpetrator. Thus, the survey also includes other forms of inter-personal violence in addition to gender-based violence against women.

Gender-based violence against women is defined as 'violence that is directed against a woman because she is a woman or violence that affects women disproportionately' (Istanbul Convention, Article 3,d).

Domestic violence is defined as 'all acts of physical, sexual, psychological or economic violence that occur within the family or domestic unit or between former or current spouses or partners, whether the perpetrator shares or has shared the same residence with the victim' (Istanbul Convention, Article 3,d).

Inter-personal violence refers to violence between individuals, according to the [World Health Organisation \(WHO\)](#) ³. It is subdivided into family and intimate partner violence and community violence.

Η πρώτη φάση της συλλογής δεδομένων για τη βία κατά των γυναικών διεξάγεται εδώ και τρία χρόνια και έχει ολοκληρωθεί και τα αποτελέσματά της πρόσφατα παρουσιάστηκαν. Η έρευνα της ΕΟΒ που στρέφεται κατά γυναικών, ανδρών και παιδιών ξεκινάει. Τονίζεται ότι όλες οι πληροφορίες προέρχονται από το επίσημο site της Ε.Ε.

Η μερική και διακριτική εφαρμογή της Σύμβασης οφείλεται και στην έλλειψη επαρκούς επιστημονικής γνώσης για την ΕΟΒ. Χωρίς να εγκαταλείπεται ο πυλώνας της βίας κατά των γυναικών, ξεκινά συλλογή στοιχείων και έρευνα για τον δεύτερο πυλώνα.

Η έρευνα θα οδηγήσει στην αντιμετώπιση

- α) όλων των μορφών ΕΟΒ, σωματικής, ψυχολογικής/συναισθηματικής, σεξουαλικής, οικονομικής,
- β) όλων των ανρθώπων, γυναικών, ανδρών, παιδιών ως πιθανά θύματα ΕΟΒ,
- φ) της ΕΟΒ με τη λήψη μέτρων, πολιτικών, διεθνών κειμένων που θα προκύψουν από την έρευνα,
- δ) την ειδική αντιμετώπιση των παιδιών ως θυμάτων ΕΟΒ.

Υπολείπονται πολλά να γίνουν. Γιατί η Σύμβαση δεν είναι ένα στατικό νομικό κείμενο αλλά ένας μηχανισμός προστασίας σε εξέλιξη. Όπως γίνεται με όλες τις μεγάλες διεθνείς Συμβάσεις ακολουθώντας τις ασταμάτητες κοινωνικές αλλαγές.

Η Σύμβαση εισήχθη πριν από 12 χρόνια και μέχρι σήμερα υπεγράφη από 27 χώρες και επικυρώθηκε από 21 και πρόσφατα από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Τουρκία κατήγγειλε τη σύμβαση μετά από σωρεία καταδικών ενώ η Ρωσία απεπέμφθη από το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Η εξελικτική διαδικασία προβλέπεται από την ίδια τη Σύμβαση που ήδη έχει αποκτήσει διεθνή, πέραν της περιφερειακής, σημασία.

Πρώτο παράδειγμα αυτόνομης πορείας είναι η Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεων σε βάρος των Γυναικών, Νέα Υόρκη, 1979. Σήμερα όλοι μιλάμε για την ισότητα δηλαδή την ισορροπία, τη συμμετρία των φύλων. Δεν μιλάμε για τη - δεδομένη πια - συμμετοχή των γυναικών στη πολιτική και οικονομική ζωή.

Δεύτερο παράδειγμα οι συμβάσεις για τα δικαιώματα του παιδιού. Η πρώτη διακήρυξη για τα δικαιώματα του παιδιού του 1949 και του 1959 ήθελαν να εξασφαλίσουν μία καλή μανούλα σε καθένα από τα ορφανά παιδιά του πολέμου ώστε να βγουν από τα ιδρύματα. 30 χρόνια μετά, το 1989, η Σύμβαση για Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ (ν. 2102/2992), ήθελε να εξασφαλίσει τα δικαιώματα του ίδιου του παιδιού. Ειδικότερα το δικαίωμα κάθε παιδιού να το ανατρέφουν οι δύο καλοί γονείς του. Σήμερα, μετά από άλλα 30 χρόνια, με δεδομένη την κοινή επιμέλεια εδώ και χρόνια, επιδιώκεται η εξίσου κοινή φροντίδα των παιδιών και από τους δύο γονείς, εντός και εκτός γάμου και συγκατοίκησης. Με κοινές ευθύνες, υποχρεώσεις, δικαιώματα αλλά και με εξίσου κοινό χρόνο με το παιδί.

Τρίτο Παράδειγμα η οδηγία 2019/1158 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής με στόχο την εξισορρόπηση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής ανδρών και γυναικών (ν. 4808/2021). Και οι δύο γονείς, άνδρες και γυναίκες ανεξάρτητα από συγκατοίκηση ή γάμο, αναλαμβάνουν εξίσου κοινές ευθύνες φροντίδας των παιδιών.

Χαρακτηριστικό της αυτόνομης πορείας είναι το πρώτο άρθρο το ν. 4800/2021 που άλλαξε εκ βάθρων το οικογενειακό δίκαιο στην Ελλάδα. Σε αυτό θέτει τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης στην ίδια θέση με την Σύμβαση της Νέας Υόρκης για τα δικαιώματα του παιδιού. Μακράν πέραν της απλής καταπολέμησης της βίας.

Ο παρών νόμος αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση του βέλτιστου συμφέροντος του τέκνου διά της ενεργού παρουσίας και των δύο γονέων κατά την ανατροφή του και την εκπλήρωση της ευθύνης τους έναντι αυτού. Οι διατάξεις του ερμηνεύονται και εφαρμόζονται σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις, που δεσμεύουν τη Χώρα, ιδίως με τη **Διεθνή Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού**, που κυρώθηκε με τον ν. 2101/1992 (Α' 192) και τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (**Σύμβαση Κωνσταντινούπολης**), που κυρώθηκε με τον ν. 4531/2018 (Α' 62), και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι δικαιολογούν τη μη τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτές.

Στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης γίνεται η διακρατική συνεργασία για την εφαρμογή της σύμβασης. Αρχικά είχε συσταθεί το GREVIO, ένα σώμα ειδικών για την εφαρμογή της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης. Στη συνέχεια συστάθηκαν και άλλα όργανα, πάντα στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Πρώτο η Επιτροπή ειδικών για τα δικαιώματα του παιδιού στη περίπτωση γονικού χωρισμού και σε δίκες φροντίδας τέκνου (**CJ/ENF-ISE**). Ένα νέο ψήφισμα είναι ήδη υπό επεξεργασία, πριν τη ψήφιση.

Δεύτερο, μία [Επιτροπή για τα κοινωνικά δικαιώματα](#).

Είναι δεδομένη η αλληλεπίδραση αυτών των τομέων προστασίας των δικαιωμάτων. Κατ' ελάχιστον, η προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού βρίσκεται σε στενή σχέση με την καταπολέμηση της Ενδοοικογενειακής Βίας.

Όταν υπάρχουν παιδιά, η τυχόν ενδοοικογενειακή βία σε βάρος είναι ένα ζήτημα ανατροφής παιδιών.

Η ΕΒ δεν είναι ένα φαινόμενο ανδρών κατά γυναικών και το ανάστροφο, αν και αφορά αυτές τις σχέσεις.

Δεν είναι ζήτημα μεταξύ ανδρών και γυναικών αλλά μεταξύ ΑΝΘΡΩΠΩΝ.

Και ένα ζήτημα ανατροφής παιδιών.

Στα πρώτα εδάφια του προοιμίου με εκπληκτική σαφήνεια γράφεται :

Αναγνωρίζοντας ότι η ύπαρξη νόμιμης και πραγματικής ισότητας ανάμεσα στις γυναίκες και τους άνδρες αποτελεί βασικό στοιχείο για την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών,

Επεκτείνοντας τον ίδιο τρόπο σκέψης, χωρίς να συναντάται στη Σύμβαση, προσθέτω ότι η Κοινή Ανατροφή παιδιών (Shared Parenting) αποτελεί βασικό στοιχείο για την πρόληψη της βίας κατά των παιδιών και ενδεχομένως κατά των παιδιών και του άλλου γονέα.

Έχει διαμορφωθεί η αρχή ότι κάθε παιδί χρειάζεται να το ανατρέφουν και οι δύο καλοί γονείς του. Όποια κι αν είναι η προσωπική τους σχέση. Είτε ζουν μαζί, είτε όχι, είτε είναι παντρεμένοι, είτε όχι.

Είναι καιρός πλέον να εφαρμοστεί αυτή η αρχή με την ευκαιρία της εφαρμογής της Συνθήκης της Κωνσταντινούπολης.

Κατά τη γνώμη μας, η Σύμβαση δεν εφαρμόζεται πλήρως, τουλάχιστον όσον αφορά άντρες και παιδιά.

Ο ρόλος του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι να παράγει πολιτικές και ψηφίσματα βασισμένα σε επιστημονική γνώση. Για την εφαρμογή της Σύμβασης. Σε συμμετρία των φύλων και σύμφωνα με την κοινωνική πραγματικότητα.

Το θετικό μήνυμα είναι ότι η έρευνα για την ενδοοικογενειακή βία ξεκίνησε, το ίδιο και η πρόοδος προς τη κατεύθυνση της πλήρους εφαρμογής της σύμβασης.

I. Παπαρηγόπουλος